

5. Kyrychenko M. Ukrainskyi narodnyi dekoratyvnyi rozpys. Kyiv: Znannia-Pres, 2006. pp.25-27; 228.
6. Melnyk V. Ukrainskyi dekoratyvnyi rozpys na urokakh dekoratyvnoho mystetstva. Ternopil: Pidruchnyky ta Posibnyky, 2008. 64 p.
7. Moiseiv I. Ridna khata – katehoriia ukrainskoi dukhovnosti. *Suchasnist*, 1993. Volume 7. pp.8.
8. Naiden O. Ornament ukrainskoho narodnoho rozpysu. Vytoky, tradytsii, evoliutsiia. Kyiv: Naukova dumka, 1989. pp.18.

Аннотация

Петриковская роспись как средство формирования эстетического восприятия будущих учителей изобразительного искусства (эстетико-ментальный аспект)

Лисунова Л.В.

В статье освещены многоплановые аспекты изучения петриковской росписи как средства формирования эстетического восприятия будущих учителей изобразительного искусства. При знакомстве и овладении техникой петриковской росписи у студентов формируется стремление познавать историю петриковской росписи, изучать творчество выдающихся мастеров петриковской росписи, активно участвовать в создании новых художественных ценностей в технике петриковской росписи. Будущим учителям изобразительного искусства необходимо знать, что глубокие эмоции, эстетические переживания прекрасного, возвышенного достигаются в петриковской росписи благодаря стилю с присущим только ему орнаментом, линиями, цветами и, прежде всего, использованием растительно-цветочного орнамента, оригинальной техники выполнения различных видов мазка, таких как «расческа», «зернышко», «орешек», «переходный мазок».

Ключевые слова: эстетическое восприятие, будущие учителя изобразительного искусства, петриковская роспись.

Summary

Petrykivka Painting as a Means of Forming Aesthetic Perception of the Future Teachers of Descriptive Arts (Aesthetic-Mental Aspect)

Lisunova L.V.

The article covers the multifaceted aspects of the study of Petrykivka painting as a means of forming the aesthetic perception of the future teachers of descriptive arts. With the familiarization and mastery of the technique of Petrykivka painting, students develop their desire to learn the history of Petrykivka painting, to study the creative works of the outstanding masters of Petrykivka painting, to actively engage in the creation of the new artistic values in the technique of Petrykivka painting. The future teachers of descriptive art need to know that deep emotions, aesthetic experiences of beautiful, sublime are achieved in Petrykivka painting due to the style inherent only to its ornaments, lines, colors, and especially the use of plant and flower ornamentation, the original technique of implementation of various types of smear, such as «comb», «grain», «nut», «transitional smear».

Key Words: aesthetic perception, future teachers of descriptive arts, Petrykivka painting.

УДК 371.134/311.4:78.071.4

Михаськова М.А.,

кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

Застосування інтерактивних методів навчання (робота в малих навчальних групах) у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва

Розглядається реалізація інтерактивних методів навчання в професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Особливу увагу приділено групі кооперативних методів навчання, де передбачено роботу в малих навчальних групах (робота в парах, робота в «трійках», 2+2 = 4, робота в малих групах, «акваріум», «карусель»).

Запропоновано декілька прикладів їхнього застосування в процесі викладання предметів «Гармонія», «Історія зарубіжної музики», «Історія української музики», «Музична педагогіка» тощо. Продемонстровано, що методи можна застосовувати в процесі підготовки фахівців зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Зазначено, що в процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва слід використовувати і традиційні й інноваційні методи навчання, це допоможе налагодити процес взаємодії викладача і студента, урізноманітнить шляхи обміну

інформацією, дозволить спільно вирішувати проблеми теорії, моделювати ситуації практики, оцінювати дії колег і свою поведінку.

Ключові слова: інтерактивне навчання, кооперативні методи, музична діяльність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасна музично-педагогічна спільнота намагається знайти шляхи осучаснення методів викладання дисциплін фахового спрямування, щоб досягти кращих результатів у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва і вийти за межі академічної замкненості. Одним із таких шляхів ми вбачаємо можливість впровадження методів інтерактивного навчання, які допоможуть студентам не тільки бути суб'єктами навчання, а й дадуть можливість навчатись у співпраці з наставниками. У такому разі викладачі стають більш досвідченими організаторами процесу отримання знань, умінь і навичок, допомагають студентам розкрити свою індивідуальність, самобутність у проведенні уроків музичного мистецтва та виконанні музичних творів (вокальних, інструментальних, хорових тощо).

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Методологічну основу інтерактивної технології вивчали А. Нісімчук, О. Падалка, О. Пехота, О. Пометун та інші. Розкриттям теоретичних основ інтерактивних методів навчання займалися Ю. Бабанський, М. Поташник. Однак дослідження цих та інших вчених розкриваючи вказані підходи в освітній діяльності, не спрямовані на аналіз їх застосування в музично-педагогічній діяльності у процесі фахової підготовки вчителів музичного мистецтва.

Формулювання цілей статті... Метою статті є розкриття практичних аспектів застосування кооперативних методів інтерактивного навчання в професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу... Особистісно орієнтований підхід у навчальному процесі передбачає запровадження та використання інтерактивної технології навчання. Нам імпонує визначення О. Пометун та Л. Пироженко, які зазначили, що «сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці)...» [2, с. 7]. У цій технології методи поділяють на чотири групи: кооперативне, колективно-групове, ситуативне та дискусійне навчання.

Спробуємо розкрити можливості використання кооперативної групи методів у практичній діяльності викладача закладу вищої освіти зі спеціальності «Музичне мистецтво». Відповідно до чинних проаналізованих класифікацій ми визначили, що до цієї групи належать такі методи: робота в парах, ротаційні «трійки», 2+2=4, робота в малих групах, «акваріум», «карусель».

Розглянемо метод *роботи в парах*. На занятті студенти працюють парами, виконуючи запропоновані викладачем завдання. Ця робота вимагає активного обміну думками і дозволяє швидко виконати роботу (обговорити ситуацію, твір, узяти інтерв'ю один в одного, здійснити анкетування партнера). Результатом виконання є оголошення перед аудиторією своєї думки (чи свого варіанта) [1].

Так, на заняттях з гармонії можна запропонувати студентам працювати над розв'язанням задачі або зробити гармонічний аналіз уривку музичного твору. У процесі роботи кращий студент може пояснити слабшому теоретичний матеріал або відповісти на запитання, які виникли. Через деякий час утворюються нові пари, в яких кожний партнер виконує нові функції: «учитель» стає «учнем», а «учень» – «учителем». Завданням «учителя» є ставити запитання до щойно опрацьованого матеріалу, тлумачити незрозумілі поняття, виділяти основну ідею.

Ще одним з можливих варіантів роботи в парах може бути робота над гармонічним аналізом уривка, в якій студенти згодом обмінюються роботами і перевіряють один одного.

На музично-теоретичних заняттях можна використовувати цей метод у таких інтерпретаціях: студенти, які сидять поряд, обговорюють: життєвий та творчий шлях композитора, вивчений і прослуханий музичний твір, отриману інформацію, підбивають підсумок заняття тощо, беруть інтерв'ю один в одного (стосовно прослуханого твору), анкетують партнера за вивченим матеріалом на занятті (за заздалегідь заготовленими анкетами). Зразком такої перевірки є вправа «Знайди зайве» [2]. Викладач надає три-чотири поняття (терміни, назви творів, прізвища композиторів тощо). Студенти мають визначити, яке з поданих понять зайве.

Метод *роботи в «трійках»* передбачає обговорення, обмін думками, підбиття підсумків чи, навпаки, виділення несхожих думок. Ускладненням методу є його варіант – *ротаційні трійки*. Прикладом можуть слугувати вправи на розвиток поліфонічного слуху на заняттях сольфеджіо, гармонії, поліфонії. У ході роботи три студенти сідають один біля одного (в лінійку) і починають одночасно розповідати різні історії або інтонувати мелодичну лінію. Ідея цієї вправи полягає в тому, щоб усі учасники почули один одного. Рекомендується проводити вправу протягом 5 хвилин.

Другим варіантом роботи може бути розташування у формі трикутника обличчям один до одного. Звертаємо увагу на те, яку розповідь (чи спів) легше засвоюють й на якій краще сконцентруватися, чи встигають студенти слухати одночасно обох чи зручніше слухати того, який сидить з одного боку.

Варіантом цієї вправи є розташування двох студентів з обох боків на відстані від третього. Викладач просить їх заспівати від шести до восьми нот з будь-якої відомої мелодії одночасно в кожне вухо, звернути увагу, яку мелодію легше впізнати, яке вухо є кращим слухачем. Ця вправа показує, як важливо навчитися розрізняти звуки. Вона також допоможе визначити «голове» слухаюче вухо.

Метод роботи «2+2=4» полягає в наступному: дві пари окремо працюють над вправою протягом певного часу (2–3 хвилини), обов'язково доходять до спільного рішення, потім об'єднуються і діляться набутими знаннями [1]. Як і в парах, необхідно дійти консенсусу. Варіантом групового обговорення може бути об'єднання у вісімки.

Прикладом застосування методу може слугувати робота на заняттях з «Гармонії», коли студенти виконують задачу або гармонічний аналіз, творче завдання по двоє, а згодом перевіряють виконане, об'єднуючись у «четвірку». Наприклад, пропонується використовувати метод «Музичне доміно» [2], в якому студенти об'єднані в пари. Кожній з пар пропонують аркуші, на яких записана певна кількість гармонічних зворотів, які не мають закінчення, на інших аркушах – їх закінчення. Необхідно підібрати правильні закінчення до цих зворотів. Варіантом засвоєння нових термінів, назв, вивчених на попередніх заняттях, підсумку уроку може слугувати інтерактивна гра «Ланцюжок». Наприкінці роботи студентам дається завдання: згадати всі нові слова, терміни, прізвища, з якими вони ознайомилися. Перший студент називає одне слово (термін, прізвище тощо), другий – попередній і свій, третій – обидва попередні і свої тощо.

Метод «карусель». Учні розсаджуються двома колами – внутрішнє і зовнішнє. Внутрішнє коло нерухоме, зовнішнє – рухається. Можливі два варіанти використання методу: для дискусії (відбуваються «попарні суперечки» кожного з кожним, причому всякий учасник внутрішнього кола має власні, неповторювані докази), чи для обміну інформацією (учні із зовнішнього кола, рухаючись, збирають дані) [1].

На занятті студенти розподіляються на дві групи і сідають один навпроти одного, утворюючи «карусель». За сигналами викладача вони пересуваються на одне місце, виконуючи такі завдання: розповісти один одному, що було цікавого на занятті; ставлять заплановані запитання, а студенти навпроти них відповідають. Учасники готують по 10 питань із заданої теми (наприклад, «Прохідні та допоміжні кватрсекстакорди», «Життєвий та творчий шлях композитора Ф. Шопена», «Характерні риси камерно-вокальної музики в Україні у ХХ столітті», «Особливості проведення уроків музичного мистецтва в загальноосвітній школі» тощо).

Наведемо приклад запитань з предмета «Музична педагогіка» на тему «Психолого-педагогічні основи формування музичного сприймання школярів». Так, студенти можуть запропонувати один одному такі питання: назвіть функції, які виконує музичне сприймання; що розуміють під структурою музичного сприймання; вкажіть елементи структури музичного сприймання; розкрийте зміст понять «музичний образ», «музичний зміст», «структура музичного твору»; охарактеризуйте сутність процесу музичного сприймання як взаємодії музичного твору і слухача; назвіть уміння і навички, потрібні для розвитку музичного сприймання школярів; яка роль комунікативного, мовного і рухового досвіду дитини в розвитку музичного сприймання; назвіть вікові особливості музичного сприймання школярів; назвіть суперечності процесу формування музичного сприймання школярів; охарактеризуйте суперечності між учителем і учнями, які виникають у процесі керування музичним сприйманням; назвіть логіку керування музичним сприйманням школярів [3].

У методі «робота в малих групах» найсуттєвішим є розподіл ролей: «спікер» – керівник групи (стежить за регламентом під час обговорення, зачитує завдання, визначає доповідача, заохочує групу до роботи), «секретар» (веде записи результатів роботи, допомагає при підбитті підсумків та їхньому виголошенні), «посередник» (стежить за часом, заохочує групу до роботи), «доповідач» (чітко висловлює думку групи, доповідає про результати роботи групи) [1]. Можливим є створення експертної групи з сильніших студентів. Вони працюють самостійно, а при оголошенні результатів рецензують та доповнюють інформацію.

Застосовуючи цей метод на музично-теоретичних заняттях, студенти можуть самостійно театралізувати пісню, скласти композицію танцю, ритмічних вправ, озвучити музичну казку, розповідь для школярів за мотивами відомих опер, балетів. Також корисним є створення музично-методичних композицій узагальнювального характеру за стилевими ознаками, як-от: «Музика старовинних італійських майстрів», «Віденська класична школа», «Романтизм у музиці і поезії», «Музика сучасних напрямків», «Перлини класичної музики», «Пам'яті Петра Сокальського присвячуємо», «Ліричні сторінки творчості Левка Ревуцького», «Народні витоки натхнення Е. Гріга», «Дитячий альбом В. Кирейка», «Музика Ф.Шопена у моєму житті», «Коліскові», «Я пам'ятаю звуки вальса», «Баркарола — пісня на

воді», «Танцювальна музика народів світу», «Жанр прелюдії: від Баха до Шостаковича», «Виразальність і зображальність у музиці», «Мажор і мінор», «Героїка в музиці», «Ліричні сторінки музичної творчості», «Світ дитячих захоплень», «Музичні іграшки», «Улюблені образи з мультфільмів», «Добрі і злі казкові герої», «Музичний зоопарк», «Ляльки в дитячому куточку», «Музика і цирк» тощо.

Так, застосовуючи цей метод на заняттях з «Історії української музики» та «Історії зарубіжної музики», ми пропонуємо використовувати вправу «Слово-слово-речення-запитання-відповідь», яку студенти згодом зможуть використати на практиці в загальноосвітній школі. Хід вправи: викладач (або студент), звертаючись до одного з колег, показує портрет композитора і каже: «Слово». Студент відповідає. Іншому одногрупнику пропонується продовжити гру, називаючи нове слово (це може бути час, коли жив композитор, країна, де він народився, або його музичний твір тощо). Третій студент, до якого звертаються з завданням – «Речення», складає речення з названими словами; четвертий – ставить запитання до цього речення; п'ятий – дає відповідь. Цю гру можна урізноманітнити, починаючи, наприклад, з уривка одного з музичних творів тощо [2].

В рамках методу пропонується застосовувати гру «Митці та їх твори» [2]. Її можна проводити ланцюжком по кожному з рядів. Кожен ряд є командою. Хід гри: один студент називає прізвище композитора тощо, інший має швидко назвати його твір, творчі досягнення. Якщо відповідь вірна, естафета гри передається наступному. Якщо студент відповідає невірно, або затримується з відповіддю, то він вибуває з гри і його замінює інший. Перемагає той ряд (або команда), де залишилося більше гравців.

У методі «акваріум» одна мікрогрупа працює окремо, в центрі аудиторії, після обговорення викладає результат, а решта груп слухає, не втручаючись. Після цього групи зовнішнього кола обговорюють виступ робочої групи і власні здобутки [1]. Цей метод можна застосовувати для обговорення питань з предмета «Музична педагогіка»: моє професійне покликання; як стати професіоналом; чому потрібно обрати професію викладача музичного мистецтва. Студенти в процесі обговорення аргументують свою позицію та доводять думку за допомогою прикладів. Можна також використовувати узагальнені запитання типу: «Чи погоджуєтесь Ви з думкою групи, яка висловила?»; «Чи була ця думка достатньо аргументованою?»; «Який з аргументів Ви вважаєте найбільш переконливим?» тощо.

На заняттях музично-теоретичного циклу в рамках методу можна використовувати гру «Вірю – не вірю». Її можуть проводити як викладач, так і студенти, об'єднанні в групи між собою. Складаються питання і зачитуються в групі. Кожне запитання починається словами: «Чи вірите ви, що...?». Студенти погоджуються або ні. Кожну відповідь треба обґрунтувати, чи виправити помилку [2].

Отже, у процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва необхідно використовувати і традиційні й інноваційні методи навчання. На нашу думку, це допоможе налагодити процес взаємодії викладача і студента, урізноманітнить шляхи обміну інформацією, дозволить спільно вирішувати проблеми теорії, моделювати ситуації практики, оцінювати дії колег і свою поведінку.

До перспективних напрямів досліджень у цій сфері вважаємо за доцільне віднести аналіз практичного застосування інтерактивних методів колективно-групового, дискусійного навчання та ситуативного моделювання в практичній підготовці учителів музичного мистецтва.

Список використаних джерел та літератури:

1. Інтерактивні методи навчання: теорія і практика впровадження [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-103F1AF92B958>
2. Інтерактивні методи навчання на уроках музики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/interaktivni-metodi-navchannya-na-urokakh-muziki.html>
3. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.П.Н., 2002. – 136 с.
4. Ростовський О. Я. Музична педагогіка: навчальні програми, методичні рекомендації та матеріали. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2001. – 112 с.

Транслітерований список літератури:

1. Interaktyvni metody navchannya: teoriya i praktyka vprovadzhennya [Electronic resource]. Access: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-103F1AF92B958>
2. Interaktyvni metody navchannya na urokakh muzyky [Elektronnyj resurs]. Access: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/interaktivni-metodi-navchannya-na-urokakh-muziki.html>
3. Pometun O., Pyrozhenko L. Interaktyvni tehnologiyi navchannya: teoriya i praktyka. Kyiv: A.P.N., 2002, 136 p.
4. Rostovskiy O.Ya. Muzychna pedagogika: navchalni programy, metodychni rekomendacii ta materialy. Nizhyn: Vy`d-vo NDU im. M.Gogolya, 2001, 112 p.

Анотація

Использование интерактивных методов обучения (работа в маленьких учебных группах) в профессиональной подготовке будущих учителей музыкального искусства.

Михаськова М.А.

В статье рассматривается реализация интерактивных методов обучения в профессиональной подготовке будущих учителей музыкального искусства. Особенное внимание уделено группе кооперативных методов обучения, где предусмотрена работа в малых учебных группах (работа в парах, работа в «тройках», 2+2 = 4, работа в малых группах, «аквариум», «карусель»).

Предложено несколько примеров их использования в процессе преподавания предметов «Гармония», «История зарубежной музыки», «История украинской музыки», «Музыкальная педагогика» и других. Продемонстрировано, что методы можно применять в процессе подготовки специалистов по специальности 014 Среднее образование (Музыкальное искусство). Отмечено, что в процессе профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства следует использовать как традиционные, так и инновационные методы обучения, что поможет наладить процесс взаимодействия преподавателя и студента, разнообразит пути обмена информацией, позволит сообща разрешать проблемы теории, моделировать ситуации практики, оценивать действия коллег и свое поведение.

Ключевые слова: *интерактивное обучение, кооперативные методы, музыкальная деятельность.*

Summary

Application of interactive methods of teaching (work in small teaching groups) in professional preparation of the future teachers of music art

Mykhaskova M. A.

The article deals with the implementation of interactive teaching methods in professional training of the future teachers of music art. Particular attention is paid to the group of cooperative teaching methods, which provides work in small training groups (work in pairs, work in «triplets», 2 + 2 = 4, work in small groups, «aquarium», «carousel»). The author proposes several examples of their application in the course of teaching subjects «Harmony», «History of the World Music», «History of Ukrainian Music», «Music Pedagogy», etc. It is envisaged that the methods can be used in the process of training specialists in specialty 014 Secondary Education (Music Art).

It is mentioned that in the process of professional training of the future teachers of music art both traditional methods of teaching and innovative methods should be used. In the author's opinion, this will help to establish the process of interaction between the teacher and the student, to diversify the ways of information exchange, will allow jointly solve the problems of theory, to simulate the situation of practice, to evaluate the actions of colleagues and their behaviour. The prospect of further research, we consider the analysis of the practical application of interactive methods of collective-group, discussion learning and situational modelling in practical training of teachers of music art.

Key Words: *interactive learning, cooperative methods, music activity.*

УДК:378.637.036:78

Мозгальова Н.Г.,

доктор педагогічних наук, професор
(м.Вінниця)

Принципові засади забезпечення якості інструментально-виконавської підготовки вчителів музичного мистецтва

В статті розкрито принципові засади забезпечення якості інструментально-виконавської підготовки вчителів музичного мистецтва. Визначено, що з позицій таксономічного підходу якість інструментально-виконавської підготовки вчителів музики знаходиться в прямій залежності від взаємоузгодженості соціальних (зафіксованих у нормативних документах), особистісних (орієнтованих на потреби та очікування студентів) та педагогічних (визначених викладачами стосовно окремих дисциплін і навчальних занять) цілей. З'ясовано, що принцип урахування педагогічної спрямованості виконавської підготовки вчителів музики передбачає усвідомлення смислу, значущості та мети виконавської діяльності в загальноосвітній школі у контексті актуальних педагогічних проблем мистецької освіти; використання принципу образно-змістового осмислення виконавських дій закладає підґрунтя для вдумливого, виваженого відношення до виконавського мистецтва; запровадження